

### הלכות שבת סימן שיח

(פה) רק שלא יהיה על האש (טו): יג' במתן לתן (פו) קיתון של מים או של שאר משקים (נג) (פו) בכלי שני שישיש בו מים חמין, \*אכל בכלי ראשון אסור: יד' ימתר לתן קיתון של מים או שאר משקים כנגד האש \*להפיג צנתן, ובכלד שינתגם רחוק מהאש (פה) בענין שאינו יכול להתחמם באותו מקום יעד שתהא היד סולדת (פרוש, מתחממת ונכונית) בו, (פט) דהינו מקום שפרסו של תינוק נכונית בו, אכל אסור לקרבו אל האש למקום שיכול להתחמם שתהא היד סולדת בו, ונאפלו להניח בו שעה קטנה שתפיג צנתו אסור, (צ) ביון שיכול להתבשל שם: הגה (צא) והוא הדין בפרות או שאר דברים הנאכלים כמות (לד) שהן חיון (מרדכי פ' כירה), ועין לעיל סימן רנד ס"ד: טו (צב) דדבר שנתבשל (צג) כל-צרכו \*והוא יבש, שאין בו מרק, מתר להניחו (צד) כנגד המדורה אפלו במקום שהיד סולדת בו. הגה (צה) ונאפלו נצטנן כפר. אכל אם הוא (צו) רותח, אפלו בדבר שישיש בו מרק מתר. (צז) ויש מקליון לומר, דכל שאינו נותנו

ב שבת מ' עבדא דרב יצחק בר אבדימי ג שם מ' בבבא מציעא ד שם בגמרא ה ה' ה' שם בשם הירושלמי וקשם ר"י ושרו פוסקים ו הסגמל כל הפוסקים אפלו הפוסקים דברי שיש בו מרק

**באר היטב**  
 בתוך הכלי שני, דא"כ הו"ל הטמנה, אלא צריך להיות מגלה למעלה, ט"ז, ע"ש: (לד) שהן חיון, פ"י אפ"כ אסור לתנן סמוך לאש, אכל רחוק מהאש אפלו דבר שאין נאכל כמות שהוא חי שרי, ולפ"ז אסור לתן אלונגית או כלי עופרת סמוך לאש לחממו אם הוא קרוב כ"כ שיכול להתיך שם או לשרף.

**מלשנה ברוחה**  
 (פה) רק שלא יהיה על האש. והוא הדין סמוך לאש במקום שיכול להתבשל, פן ישפח ויניחנו שם, וכדלקמה בסעיף יד: יג' (פו) קיתון של מים. אף דמים בלבד בלא כלי גם-כן מתר לערב בתוך כלי שני, וכנ"ל בסעיף יב, נקט על-ידי כלי משום סיפא, לאשמועינן דבכלי ראשון אפלו על-ידי הפסקת כלי אסור: (פו) בכלי שני. כלי שני מקרי כשערו מן כלי ראשון שהרחיקו התמין בתוכו לתוך כלי זה<sup>96</sup>, ומתר אפלו אם היד סולדת בו, אכל אם שואב בכלי ריקן מתוך כלי ראשון, יש אומרים דדינו בכלי ראשון<sup>97</sup>, ובפרט אם משהה הכלי ריקן בתוכו עד שמעלה רתיחה, ודאי מקרי כלי ראשון [אחרונים]: יד' (פה) בענין שאינו יכול וכו'. הינו, שאפלו אם יעמדו שם המים והמשקין זמן מרבה לא יתחממו כל-כך<sup>98</sup>: (פט) דהינו מקום שפרסו וכו'. דלא נוכל לשער ביד, (קיג) ויש שסולד מרתיחה מועטת ויש שאינו סולד<sup>99</sup>: (צ) ביון שיכול וכו'. והישנין דלמא משתלי לטלו<sup>100</sup>: (צא) והוא הדין בפרות. הינו, שאסור להניח במקום החם להפיג צנתן פן ישפח עד שיצלו, ואף שנגאכלין כמות שהן חיון גם-כן אסור,

(קיד) דשיף בהן שם בשול, שהם משתבחין על-ידי זה, (קטו) אכל לתנן רחוק מהאש, אפלו דבר שאין נאכל כמות שהוא חי שרי. (קטז) ומכל מקום מתר לתן אלונגית וכלי-עופרת סמוך לאש לחממו והינו שישיש בתכלי תבשיל שלא נצטנן ורוצה שיהיה חם] אף אם הוא קרוב כל-כך עד שיוכל הכלי להיות נתפ שם או לשרף האלונגית, דכיון דלא ניתא לה בכהי הוי דבר שאין מתפנן, וגם מסתמא לא ישפח ויזהר הרבה לקח אותו משם קדם שיתוף או ישרף: טו (צב) דדבר שנתבשל וכו'. השעם, דכיון שפכר נתבשל, שוב אין בזה משום חשש בשול. ומיהו, (קיו) על האש ממש אסור מדרבנן מפני שנגאף כמבשיל, אכל בזה שמעמידו כנגד המדורה, שאין דרך בני אדם ברב פעמים לבשל בה, אפלו אסור דרבנן ליפא [הרשב"א]. ועין מה שכתבנו לקמה בשם הרא"ש שסובר דסמוך למדורה גם-כן אסור אלא צריך להרחיק קצת<sup>102</sup>: (צג) כל-צרכו והוא יבש. דאי לא הוי כל-צרכו, אפלו אם היה דבר יבש והוא רותח יש בו עוד משום בשול, כנ"ל בסעיף ד, וממילא אסור להעמידו במקום שהיד סולדת בו, ואי הוי דבר לח, אפלו כל-צרכו יש בו עוד משום בשול אם נצטנן, לפי מה שפסק המחבר בריש סעיף ד: (צד) כנגד המדורה. נקט נגד המדורה ולא אצל המדורה, להורות שצריך להרחיק קצת מן המדורה, ולכן לא חישנין שיכאב וחתות באש, דכיון שהצריכו במקרים להרחיק קצת, אית לה הפרא ולא אתי לתתוי [הרא"ש]. וראיתי (קימ) איהו אחרונים שכתבו דמרי שהיה עשוי מדורה בפני עצמה, אכל ששמורתו אצת היא בתוך התנור, אסור להכניס שם קדרה אפלו אם מרחיק קצת מן המדורה, כיון שהיא מקום שהיד סולדת בו, ולא גרע ממה שכתב רבנו בסמ"ק רנד דאסור להכניס קדרה לקיבה כשאניה גרופה, דהוא אפלו אם אינו מעמידו סמוך להאש, אף אם אינו מעמיד את הקדרה על קרקעית התנור כי אם על איהו כלי המפסיק, אז יש להקל, וכנ"ל בסימן רנד סעיף ג: (צה) ונאפלו נצטנן כפר. לפרש דברי המחבר בא דמרי בנצטנן, ולהכי לא התיר אלא בביש: (צו) רותח. הינו שהיד סולדת בו: (צז) ויש מקליון לומר. פליג אמחבר דסבינא לה דנקא כשהוא יבש אכל בדבר

**שער הצינון**  
 (קיג) רש"י: (קיד) הנה ברמב"ם פרק ט הלכה ג כתב דתבשיל דבר שמבשל כל-צרכו או שאין צריך בשול כלל פטור, ופשוט לעניות דעתי דהינו דבר שאינו משתבח כלל על-ידי הבשול, ולאפוקי פרות וכו' האי גונא שהוא משתבח על-ידי הבשול, ותדע, דהלא מוכח בגמרא בשבת נמ' ע"ב דמים יש בו משום בשול, והיו מים גם-כן שוקת אותו כשהוא חי<sup>101</sup>) ויש לירות קצת, דמים לא צריך כמו פרות, עין מגן-אברהם בסוף גר"ד לחד מרצאן. ומצאתי בכריכיוס'ה שהוא מסתפק בזה אי תיב מן התורה או מדרבנן, ועין לעיל בסימן רנד סוף סעיף ד ובראשונים שכתבו ויש בזה משום מבשל, משמע מסתמא הלשון דהוא דאויקטא, וגם בפרי מגדים בסעיף זה משמע דסבינא לה דהוא דאויקטא, וכן כתבו הגר"י וחי"א אדם: (קטז) מגן-אברהם: (קטז) עין מגן-אברהם. והנאליה רבה והתוספת-שבת סתמו להפרא: (קי"ו) בית-יוסף בשם הר"ן: (קימ) שלחן-עצ"ש שיש. והנח"י אדם מספק<sup>103</sup> תרגום: 1 קפה. 2 תה.

וכשאינו מתפנן אין בו מלאכה כלל שהרי אינו רוצה לעשות ממנו כלי ע"ש, ועמ"א: (נג) בכלי שני. ועין ב"י ד' סימן צב ס"ק מ"ה פכתבי בשם הט"ז דאם שואב בכלי ריקן מן הכלי ראשון, דאיתו הכלי ששואב יש לו דין כ"ר לחמתא, ע"ש, דלא כמהר"ל, ולעיל סימן רנח כתבנו דאין לטמן כל הכלי

**באור הלכה**  
 ראשון אלא-אם-כן אין היד סולדת בה, כי הוא נוגע באסור דאויקטא דמבשל בשבת, אף בדיעבד נראה לעניות דעתי דיש לסמוך על הרשב"א והר"ן שמתירין להדיא וצל משמעות פשוטות לשון הרמב"ם וטור שחמין לתוך צונן שרי אפלו בחמין מרבי, אף שבת טעמם קשה עלינו להשיג. ומה שזוה"ג נמי הכי שמשקה קאפי"ו או טי"א<sup>2</sup>, שמבשלין קדם שבת מעט מים עם קאפי"ו וטי"א באפן שהוא חזק מאד בטעמו, וכוים השבת מערין עליהם מים חמין הרבה שנתבשלו בה, בזה יש עוד סעד להחיר מטעם הש"מ-קליון המבאר בסעיף טו, והוא דעת הרשב"א דעמ"א דסבינא להו דאף בלא שנגצטנן אין בשול אחר בשול וכו', עין שם, לכן אין למחות ביד אחרים העושים, אכל לעצמו כל בעל נפש ונח אף בזה שלא לערות מקלי ראשון כל זמן שהיד סולדת בו, עד כאן לשונו, וכן דעת הגר"א גם-כן משמע שחושש לדעת החוספות הנ"ל: \* אכל בכלי ראשון אסור. נראה שאם הצונן שובלי עליון מביים כל-כך שאי אפשר שיתבשל, שרי, דלא גרע היכא דמפסיק כלי מוחיק שנתעברו ממש, כמבאר בגמרא [מס' בית-אור]: \* להפיג צנתן. ונאפלו כלי להקשיר נמי מתר, כיון שלא יוכל להגיע לשעור יד סולדת בו [ותוס' ב"ר מה ע"א]: \* והוא יבש וכו' כנגד המדורה. צריך עיון, הא לעיל בסעיף ה מביא דעת הר"א מ"מין, ועין שם במגן-אברהם דלדעתו הוא הדין דיש צלי אחר בשול, ואף מתיר הכא בסתם [מספר בית-מאיר על ארזי-חיים; וכן הקשה בספר

(קיד) דשיף בהן שם בשול, שהם משתבחין על-ידי זה, (קטו) אכל לתנן רחוק מהאש, אפלו דבר שאין נאכל כמות שהוא חי שרי. (קטז) ומכל מקום מתר לתן אלונגית וכלי-עופרת סמוך לאש לחממו והינו שישיש בתכלי תבשיל שלא נצטנן ורוצה שיהיה חם] אף אם הוא קרוב כל-כך עד שיוכל הכלי להיות נתפ שם או לשרף האלונגית, דכיון דלא ניתא לה בכהי הוי דבר שאין מתפנן, וגם מסתמא לא ישפח ויזהר הרבה לקח אותו משם קדם שיתוף או ישרף: טו (צב) דדבר שנתבשל וכו'. השעם, דכיון שפכר נתבשל, שוב אין בזה משום חשש בשול. ומיהו, (קיו) על האש ממש אסור מדרבנן מפני שנגאף כמבשיל, אכל בזה שמעמידו כנגד המדורה, שאין דרך בני אדם ברב פעמים לבשל בה, אפלו אסור דרבנן ליפא [הרשב"א]. ועין מה שכתבנו לקמה בשם הרא"ש שסובר דסמוך למדורה גם-כן אסור אלא צריך להרחיק קצת<sup>102</sup>: (צג) כל-צרכו והוא יבש. דאי לא הוי כל-צרכו, אפלו אם היה דבר יבש והוא רותח יש בו עוד משום בשול, כנ"ל בסעיף ד, וממילא אסור להעמידו במקום שהיד סולדת בו, ואי הוי דבר לח, אפלו כל-צרכו יש בו עוד משום בשול אם נצטנן, לפי מה שפסק המחבר בריש סעיף ד: (צד) כנגד המדורה. נקט נגד המדורה ולא אצל המדורה, להורות שצריך להרחיק קצת מן המדורה, ולכן לא חישנין שיכאב וחתות באש, דכיון שהצריכו במקרים להרחיק קצת, אית לה הפרא ולא אתי לתתוי [הרא"ש]. וראיתי (קימ) איהו אחרונים שכתבו דמרי שהיה עשוי מדורה בפני עצמה, אכל ששמורתו אצת היא בתוך התנור, אסור להכניס שם קדרה אפלו אם מרחיק קצת מן המדורה, כיון שהיא מקום שהיד סולדת בו, ולא גרע ממה שכתב רבנו בסמ"ק רנד דאסור להכניס קדרה לקיבה כשאניה גרופה, דהוא אפלו אם אינו מעמידו סמוך להאש, אף אם אינו מעמיד את הקדרה על קרקעית התנור כי אם על איהו כלי המפסיק, אז יש להקל, וכנ"ל בסימן רנד סעיף ג: (צה) ונאפלו נצטנן כפר. לפרש דברי המחבר בא דמרי בנצטנן, ולהכי לא התיר אלא בביש: (צו) רותח. הינו שהיד סולדת בו: (צז) ויש מקליון לומר. פליג אמחבר דסבינא לה דנקא כשהוא יבש אכל בדבר

**שער הצינון**  
 (קיג) רש"י: (קיד) הנה ברמב"ם פרק ט הלכה ג כתב דתבשיל דבר שמבשל כל-צרכו או שאין צריך בשול כלל פטור, ופשוט לעניות דעתי דהינו דבר שאינו משתבח כלל על-ידי הבשול, ולאפוקי פרות וכו' האי גונא שהוא משתבח על-ידי הבשול, ותדע, דהלא מוכח בגמרא בשבת נמ' ע"ב דמים יש בו משום בשול, והיו מים גם-כן שוקת אותו כשהוא חי<sup>101</sup>) ויש לירות קצת, דמים לא צריך כמו פרות, עין מגן-אברהם בסוף גר"ד לחד מרצאן. ומצאתי בכריכיוס'ה שהוא מסתפק בזה אי תיב מן התורה או מדרבנן, ועין לעיל בסימן רנד סוף סעיף ד ובראשונים שכתבו ויש בזה משום מבשל, משמע מסתמא הלשון דהוא דאויקטא, וגם בפרי מגדים בסעיף זה משמע דסבינא לה דהוא דאויקטא, וכן כתבו הגר"י וחי"א אדם: (קטז) מגן-אברהם: (קטז) עין מגן-אברהם. והנאליה רבה והתוספת-שבת סתמו להפרא: (קי"ו) בית-יוסף בשם הר"ן: (קימ) שלחן-עצ"ש שיש. והנח"י אדם מספק<sup>103</sup> תרגום: 1 קפה. 2 תה.



# הַלְבוּת שֶׁבַת סִימָן שִׁיחַ

## קלח באר הגולה

(צח) על-גבי האש או הפיכה ממש רק סמוך לו, אפילו (לה) [לה] נצטנן מתר (המגיד פרק כב), ונהגו להקל בזה (צט) אם לא נצטנן לגמרי, וכמו שכתבתי לעיל סימן רנג: **טז ז' מתר לתן (ק) אינפאנדא (קא) פנגד האש במקום (לו) שהיך סולדת, (קב) ואף-על-פי שהשמן שבה שנקרש חוזר (לו) ונמוח.** הגה (קג) וכל-שכן קדרה שיש בה רטב שנקרש, שפשהשמן נמוח אינו בעין, (לח) (קד) דשרי (וכינו ירוחם ח"ג); (לט) [נט] (קה) ויש מחמירין (ר"ן פרק במה טומנין), ונהגו (קר) להחמיר, מיהו, (קז) במקום צנך יש לסמך אסבא

### באר היטב

עמ"ש המ"א ס"ק י"ד בשם הרמב"ם. ויש לדחות דכאן לא ניתא לה שישוף או שיתוף והיו דבר שאין מתכוון, מ"א, ע"ש: (לה) נצטנן מתר. דס"ל דאין בשול אחר בשול אפילו ברטב ונצטנן: (לו) שהיך סולדת. כתב הלבוש שיש ט"ס וצ"ל במקום שאין היס"ב, במקום שהיס"ב אסור משום בשול; ונ"ל דל"ד, דהקא פ"ן שנתבשל כבר והוא יבש אין בו משום בשול, כמ"ש ט"ו, ועי' סימן רנג ס"ה דאיתא בהר"א קפ, ט"ו ומ"א: (לז) ונמוח. דלא עביר כלום בנדים אלא ממילא הוא נמחה: (לט) דשרי. אכל מ"מ אסור מטעם בשול להאוסרין, כמ"ש ט"ו: (לע) ויש מחמירין. משום דהשמן צף למעלה והיו בעין והיו נולד דמי למשקין שזבו, משא"כ בשלג דשרי כמ"ש סימן שכ ס"ט דקשנמוח במים אינו נקר, ומשמע דאפילו בדיעבד אסור לאכל השמן

### שערי תשובה

ובמח"ב קמב בשם ונבי אמת שקמגמם בזה ומסיק ששוב לערות הקאור"י<sup>1</sup> בכוסות ואח"כ לתת בו העוקע"ר<sup>2</sup>, ע"ש, ופשוט דהינו דקא ברוחם דכ"ר ושהיס"ב: [לה] נצטנן. עין בה"ט. ועין בר"י בשם מהר"י טראני בתשובה כתי"י מה שנהגו בקולשטאטינא שהשפחות מניחות המיליאניס<sup>3</sup> ונהרנגלת לחםם תוך הפטור בשחירת שבת קדם אכילה, וקשה ערעור ממש הכ"י סימן רנג, ג"ל מאחר שנהגו אין לאסר בו, ונ"ל דהר מקום אחר בו, אכל אלו המיליאניס ונהרנגלת שאין בהם מרק לכ"ע שרי, ואין לזלזל בין פנגד המזונה לתוך הפטור, כיון שהפטור שלנו פתחו מן העד קצין בית הוא ואין שם מרובה, גרע כפי מנגד המרובה ומנתינה בכלי ראשון, ומה שסוקמין הפטור, כדי לשמר חמו עושיין כדי שלא יבנס ארר קר ויצטנן, עכ"ל. ובשו"ת מ"ס רביס סימן כא מתיר בכה"ג לסמוך אל הפטור אף אם יש מעט שמן קרוש, אכל מרק הרבה אסור כיון שהתבשל מצטמק בשבת, וגם מכאן לדעתו לאסר אף שנתבשל כ"צ ומצטמק ונע לו לחםם תוך הפטור או תוך הפיכה אפילו גרופה, דמזינו מבכשל והמנהג להקל ויש לו על מי שיקמו, בפרט במדינתנו שאין דרך לכשל תוך הפטור רק העמנת חמין לבד, ומה שנהגים לתת הפרק עם הקשר בשבת שחירת לחםם הינו רחוק מחם הפטור להפך שפוקמין בו ששם אינו מתקמם כ"כ שפוקה היס"ב, אכל במקום שהיס"ב אסור כיון שיש בו מרק ונצטנן לגמרי, ועין לעיל סימן רנג ס"ה טו (בבה"ט) בשם הש"י. ועין בשו"ת בנה"ג סימן טו שפוקה לתת הקאור"י שנתבשל כנגד המרובה אפילו ישנאל, אכל לתחו ע"ג האש אסור אפילו ע"י אינריותו ונאפלו עושה מצטמו. ע"ש: [לע] ויש מחמירין. עין בה"ט. ועין פמ"א סימן פד שחולק על המג"א וס"ל דאפלו במקום שהיס"ב אין אסור בדיעבד, ובמקום שאין היס"ב מתר לתן שם פשטיד<sup>4</sup> אפלו לבתחלה, ונאפלו אם נהגו להחמיר, מנהג בטעות הוא, ע"ש:

### משנה ברוכה

בשול, הקא חמיר מודלעיל, דהא רטב הוא דבר לח, ודבר לח שנצטנן שרף בו בשול, כמו שכתב המחבר בסעיף טו, (קכד) ועל-פן אינו מתר הקא רק אם יצמיד הקדרה במקום שאין היך סולדת בו: (קה) ויש מחמירין. סבירא להו דגם בזה שרף אסור נולד<sup>110</sup> (קכס) ונאפלו בקדרה שהשמן מערב עם המרק, ולא דמי להא דאמרין 'אכל נותן הוא לתוך הכוס', דהתם אין הפרד נקר כלל כשנמחה בהכוס, (קכו) אכל שמן שנמחה צף למעלה ונקר הוא, (קכ) ונאפלו להניחו בחמה שיהיה נמחה גם-כן אסור לדעה זו. ודע, דאפלו להיש' מחמירין אינו אסור כי אם כשיש (קכח) הרבה שמן על הפשטיד"א, שפשיהיה נמוח יהיה זב לחוץ ויהיה מנפר בפני עצמו, אכל אם אין על הפשטיד"א פליקף שמן, (קכט) או ששמעמידו פליקף ברוח מקום מן החם שלא יהיה נמוח עד שזיב לחוץ, אלא מעט ממנו יהיה נמוח בתוכו לבד, (קל) או אם השליק לחוץ השמן שעליו, מתר לחתם הפשטיד"א לכלי עלמא, ואף שצדו נקשר וזב מבשר שמן שפתוכו, דבר מועט הוא ושרי לכלי עלמא, (קלא) וכן מתר להחם בשבת חתיכת בשר שמן אף-על-פי שמקצתו זב, כיון דדבר מועט הוא הנפשר, לא חשיב ושרי. פתבו (קלב) האחרונים: פד של מים או שאר משקין שנקרש (קלג) מלמעלה, שרי לכלי עלמא להצמידו (קלד) במקום שלא יגיע ליד סולדת בו, דהקרח כשימס יהיה מתערב תוך תוך המשקים שפתחיו ואינו נקר: (קו) להחמיר. ומכל מקום קדם שהסק הפטור מתר להניח הפשטיד"א<sup>111</sup>, כיון דיש מתירין אפלו אחר-כך, ואין לעשות פן בפני עם-הארץ [מ"א וש"א]: (קז) במקום צנך יש לסמך. הינו דאז אפלו לבתחלה מתר, (קלה) ובדיעבד

בין שכן דרך בשול, ושאני סמוך לאש או נגר הדקה שאין פן דרך בשול, ע"ש, והמנהג להקל ויש לו על מי שיקמו, בפרט במדינתנו שאין דרך לכשל תוך הפטור רק העמנת חמין לבד, ומה שנהגים לתת הפרק עם הקשר בשבת שחירת לחםם הינו רחוק מחם הפטור להפך שפוקמין בו ששם אינו מתקמם כ"כ שפוקה היס"ב, אכל במקום שהיס"ב אסור כיון שיש בו מרק ונצטנן לגמרי, ועין לעיל סימן רנג ס"ה טו (בבה"ט) בשם הש"י. ועין בשו"ת בנה"ג סימן טו שפוקה לתת הקאור"י שנתבשל כנגד המרובה אפילו ישנאל, אכל לתחו ע"ג האש אסור אפילו ע"י אינריותו ונאפלו עושה מצטמו. ע"ש: [לע] ויש מחמירין. עין בה"ט. ועין פמ"א סימן פד שחולק על המג"א וס"ל דאפלו במקום שהיס"ב אין אסור בדיעבד, ובמקום שאין היס"ב מתר לתן שם פשטיד<sup>4</sup> אפלו לבתחלה, ונאפלו אם נהגו להחמיר, מנהג בטעות הוא, ע"ש:

לח שנצטנן יש בשול אחר בשול, (קט) ודעה זו סבירא לה דאין בשול אחר בשול בכל גווי ונאפלו נצטנן לגמרי<sup>110</sup>: (צח) על-גבי האש וכו'. דאם נותן על-גבה ממש, אף שאין בו אסור דאורייתא לדידהו, על-כל-פנים אסור מדרבנן (קס) מפני שנהאה כמבשל, (קכ) וגם דאיתי לחחות בתקלים: (צט) אם לא וכו'. אף דלדעת המחבר, כיון שנצטנן מעט מחממתו ואין היך סולדת בו שוב יש בו משום בשול, וכמו שכתבנו לעיל בסעיף ד, המנהג להקל בזה, דסומכין בזה איש'מקלי<sup>108</sup> כל זמן שלא נצטנן לגמרי<sup>110</sup>: **טז (ק) אינפאנדא וכו'.** הוא פשטיד"א הנקרב בכמה מקומות, והוא פת כפילה הממלא בפתיות שמן ונתנו שם כדי לחממו, והטעם שמתר, דכיון (קכג) שהוא יבש אף שנצטנן לא שרף בה בשול<sup>107</sup> עוד, וכמו שכתב בסעיף טו, ואף-על-פי שהשמן חוזר ונמוח, מקל מקום אסור יבש, כיון ששפשה שנותנו לחממו לא נמחה עדין<sup>108</sup>: (קא) פנגד האש. הינו על-גבי איזה כלי המפסידים<sup>109</sup>, דאם לא-כן אסור, וכנ"ל בס"מ רנג ס"ג וסעיף ה: (קב) ואף-על-פי וכו'. ולא דמי לרסוק שלג וכו', המבאר לקמן בס"מ שכ סעיף ט דאסור מטעם נולד, שפוליד המים, והכא נמי הרי מתחלה היה עב וקפוי ועכשו נעשה זך וצולו, דשאני הקא דלא עביר כלום בנדים אלא ממילא הוא נמחה, וגבי כרד נמי פנאי: אכל נותן הוא לתוך הכוס של יין לצננו ואינו חושש, ואף-על-פי שנמוח, כיון שהוא ממילא: (קג) וכל-שכן קדרה וכו'. דבזה פשהו נמוח מתערב השמן עם הרטב ואינו נקר, ודמי ממש להא דאמרין 'אכל נותן לתוך הכוס, משום דאינו נקר כשנמוח הכרד לתוכו: (קד) דשרי. הינו רק לענן אסור נולד דלא שרף בזה, (קכג) אכל לענן אסור

### שער הציזין

אפלו בקדרה מפסקת, עין שם: (קט) מגן-אברתם: (קכ) תושב"א והר"ן: (קכד) הרא"ש: (קכג) מגן-אברתם ומ"א ומהר"י, דלא פליגי וט"ו: (קכז) מגן-אברתם וש"א: (קכז) אחרונים: (קכז) עלת-שבת ונהג"א: (קכו) בית-יוסף ומגן-אברתם: (קכ) בית-יוסף וט"ו: (קכח) אחרונים: (קכז) בית-יוסף וט"ו: (קלג) אלהה וזשא ויבאר היטב: (קלג) פן באר באליה רבה, דאי נקוש פלו אסור להיש' מחמירין, עין שם, ואין להקל אלא לצנך שבת לפי מה שפסק הרמ"א: (קלד) דאי יכול להגיע, אפלו יחזיק רק שעה קטנה אסור<sup>112</sup>, כנ"ל בסעיף די: (קלה) שלחן-עצמישטם והגר"י:

אפלו בקדרה מפסקת, עין שם: (קט) מגן-אברתם: (קכ) תושב"א והר"ן: (קכד) הרא"ש: (קכג) מגן-אברתם ומ"א ומהר"י, דלא פליגי וט"ו: (קכז) מגן-אברתם וש"א: (קכז) אחרונים: (קכז) עלת-שבת ונהג"א: (קכו) בית-יוסף ומגן-אברתם: (קכ) בית-יוסף וט"ו: (קכח) אחרונים: (קכז) בית-יוסף וט"ו: (קלג) אלהה וזשא ויבאר היטב: (קלג) פן באר באליה רבה, דאי נקוש פלו אסור להיש' מחמירין, עין שם, ואין להקל אלא לצנך שבת לפי מה שפסק הרמ"א: (קלד) דאי יכול להגיע, אפלו יחזיק רק שעה קטנה אסור<sup>112</sup>, כנ"ל בסעיף די: (קלה) שלחן-עצמישטם והגר"י:

תרגום: 1 קפה. 2 סכר. 3 מאכלים ממלאים. 4 ראה במשנה ברוכה סעיף-קטן ו.

### הלכות שבת סימן שיח

ראשונה: יז (קח) "אסור לתן צונן (על הפחם) אפלו להפשיר, כל שהמחם חם כל-כף שאלו היה מניחו שם (קט) הרבה היה בא לידי בשול דהינו שיהיה יד סולדת בו, שדין מניח על-גבי מחם (קי) קדין מניח פנגד המדורה, (קיא) ואם אינו חם כל-כף, (קיב) מתר: יח "האלפס והקדורה (קיג) שהעבידן מרתחין מעל-גבי האור, אם לא נתבשל כל-צרכו אין מוציאין בכף מהם, (קיד) \*שנמצא מגיס ואיבא משום מבשל, ואם נתבשל (קטו) כל צרכו, מתר; אבל צמר ליונה, אף-על-פי שקלט העיזן (מ) (קטז) אסור להגיס בו (פרוש), לנענע אותו (בכף): הגה (מא) ולכתחלה יש לזהר \* (קז) אף בקדורה

ח תוספות בשבת מ"ח אבדא דרבה וכו' וזאב כבי ריש גליקא ותרין שם ט הר"ן פירק אפא דשבת י"ח אדוקמא דיונה עקורה וטחה

### באר היטב

העצים, אבל ברשאי מרי שהביאו שניהם האור והעצים ביחד, כ"מ בשם ר"י בירכ"ב. וצ"ל דמרי שלא הצית האש אלא הביאו ממקום אחר תתנו פה, דאלו הציתו חבי משום מקעיר, ונשי"י פרש דקשפולוף נחלת מקום למקום היא מתלקה מרחם הליכותו וחיב משום מקעיר, ועין ר"ל בן-חביב סימן כא. וכתב המ"מ: וי"א שאין חיוב ההגסה אלא בהגסה ראשונה, אבל משתגיס פעם א', דכלא מגיס מתבשל, פטור, וכ"ד הרמב"ן והרשב"א, ובדאי לדי"ה כל שאין בבשולו חיוב גזון מבשלת כל-צרכו אין בהגסתו חיוב, עכ"ל. ובי"י סימן רג כתב בשם הפ"ב דמגיס חבי משום מבשל אפלו בקדורה מבשלת כל-צרכה כל זמן שהיא על האש, ע"ש: (מ) אסור. דבזה יש משום צובע: (מא) ולכתחלה וכו'. והעולם נהגו הטר במיני קטניות שמוציאין אותן בכף פיון דא"א בענין אחר, ויש להם על מי שייטכו, עמ"ש סימן רג ס"ד, מ"א. ונשי"י כתב: נלע"ד דהוצאה בעלמא בלי שום הפוך בקדורה אלא לקח חתיכה אין כאן זהירות, אע"פ שלא נתבשל כל-צרכו אסור אפלו בהוצאה שצמצא מגיס, מ"מ בנגמר כל-צרכו אין להחמיר בהוצאה, רק שיקמיר להפוך בקדורה הוצאה להחמיר, ועין סוף סימן שכא, ועין בפנים מאירות סימן פד:

### משנה ברורה

בכל גוני אין לאסר: יז (קח) אסור לתן צונן וכו'. לפי מה דמסיק הרמ"א לעיל בסעיף טו בהג"ה, יש להקל בזה אם היה דבר מבשל ולא נצטנן לגמרי<sup>(114)</sup>: (קט) הרבה. דחלשינן שמה ישבח ויניחנו שם עד שיתבשל: (קי) קדין מניח וכו'. ורצה לומר, ומבאר לעיל בסעיף יד דאפלו להפיג צנתו אסור אם יכול לבוא לידי בשול: (קיא) ואם אינו וכו'. ואם המחם עומד על-גבי האש, עין לעיל בסעיף ח: (קיב) מתר. אפלו אם הצונן הוא דבר שלא נתבשל מעולם: יח (קיג) שהעבידן מרתחין. נקט 'שהעבידן' לרבותא, דאפלו בזה אסור בשלא נתבשל כל-צרכו<sup>(115)</sup>, וכן בהנבשלת כל-צרכו, אפלו עומד על-גבי האור מתר להוציא בכף, וכן משמע בבית-יוסף, אבל באלה רבה מסיק (קל) דיש לאסר בזה<sup>(116)</sup>: (קיד) שנמצא מגיס וכו'. וכל-שכן להגיס ממש דאסור, ויש חיוב חטאת בזה לפי מה שפסק השלחן-ערוך לעיל בסעיף ד, דבזה מסייע ומקרב להבשול<sup>(117)</sup> וקשיב (קל) כמבשל: (קטו) כל-צרכו מתר. אפלו להגיס בו, דאין בשול אחר בשול, ובדלעיל בסעיף ד: (קטז) אסור להגיס בו. משום צובע, (קלח) שכן הוא מלאכת הצביעה להגיס תמיד כדי שלא יתחורף, גם על-ידי הגסה נקלט הצבע בצמר יותר: (קיז) אף בקדורה וכו'. אלא יתפך הקדורה לקצרה ולא יוציא בכף. ועין באחרונים דלא נהיגין להחמיר בזה, דבאמת העקר כמו שכתבנו מתחלה דמבשל כל-צרכו אפלו להגיס מתר, וכמבאר לקמן בסימן שכא סוף סעיף יט; והרוצה להחמיר יחמיר בהגסה ממש, אבל להוציא בכף אין להחמיר כלל<sup>(120)</sup>

### שער הציזין

(קל) פן הוכיח מכל-בו, ולהלכ-בו אם היה הגסה ממש יש בו חיוב חטאת<sup>(117)</sup> פון שהוא על האש, וכמו שכתב הפג"ד אברהם בשמו. ומה שרצה האלהי רבה לדחות דאפשר דמרי הכל-בו בלא נתבשל כל-צרכו לא נתיא, מדמסיס תכף דלהכי מתר לשחוק בצלים בעין פטורו בתוך הקדורה, לפי שהוא אחר הוזהר מן האש, ותר"י שם מבשל כל-צרכו, כדמשמע מהתשובה שהובאה בבית-יוסף בסוף סימן שכא: (קל) אבל בהוצאת הכף אסור הוא רק מדרבנן, שהוא פנין הגסה<sup>(119)</sup>, פן משמע כהרב המגיד ובכל-בו: (קלח) וזהו שם הר"ן וביארו ראה לזה מהירושלמי, וצריך עיון גדול, דמהירושלמי משמע דאף באינא טוחה מתר, ודלא כהבבלי דחלישין להגסות, וטעם השני הוא טעם הראשון שכתב בתרין שני, ויש עוד טעם בתרין ראשון, דהסממנים צריכין בשול לעולם, ונקאמנה אם מבשל סממנים במים בלא צמר, דלשני תרצים תקודמין מתר

דהני נולד, ומ"מ הפשטיד"א<sup>1</sup> עצמה מתרת, דבשמן הבלוע בה אין אסור, מידי דהני אסתיבת בשול שמתר לתמם כמ"ש הרב"י וכתב בסמ"פ. ואפשר דכיון דאסר השמן בעיני חזרו ונבלע בפשטיד"א ונאסרה, כמ"ש ביריד סימן קיג ס"ג, ומ"מ יש להקל בדריבך קמ"ש רמ"א. וז"ל דמתר לתן הפשטיד"א קדם שהסק התמור כמ"ש רמ"י דאפלו בנותן קדורה קדם שהסק פטור אבל אסור, וכ"ש הוא דיש מותרין לתן אפלו אחר שהסק, לכל הפחות יש להתיר קדם שהסק, ומ"מ אין להקל בפני ע"ה ויש לעשות ע"י אינו יהודי. כתב הב"י: נראה אפלו למאן דחממיר, מתר לתמם בשבת חתיכות בשור שמן אע"פ שמקצתו נב, כיון דדבר מוצע הוא הנפטר לא חשיב וצרי לכ"ע, עכ"ל. וכתב א"ז דמתר להשלים פד של יין שיש בו קרח על התמור כדי לפשר הקרח. כ"מ הרמב"ם פ"ט: א' נתן האור וא' העצים וא' הקדורה וא' המים וא' הבשר וא' הגיס, פלם חביבים משום מבשל, שכל העושה דבר מצרכי הבשול ח"ו מבשל, אבל נתן א' הקדורה וא' המים וא' האור וא' העצים וא' הגיס, ב' האחרונים חביבים אבל נתן האור לא מחביב, כיון שהאור היה מתקבה לא היה התבשיל מתבשל אם לא היה השני נותן

### באור הלכה

מאמר-מרדכי, עין שם שדחק לישב<sup>(118)</sup>: \* שנמצא מגיס וכו'. עין במשנה ברורה דכל-שכן בהגסה ממש. ועין באשלא-אברהם בסימן רג סעיף ד שכתב דבדיעבד אם עשה הגסה בלא נתבשל כל-צרכו אסור התבשיל כדין המבשל בשבת, ולא נתיירא, דמתר דעת הרמב"ן והרשב"א ותר"ן והרא"ש דאחר שנתבשל כמאכל בדרוסאי חו אין בו משום בשול, וממילא דכל-שכן דאין בו משום הגסה אפלו לכתחלה, ונהי דאנן נקטינן להלכה בסעיף ד דעת הרמב"ם דכלא נתבשל כל-צרכו יש בו משום בשול, מקל מקום לענין לאסר בדיעבד יש לסמך על דעת הראשונים הנ"ל שלא לאסר; ואפלו אם נאמר דאף לדעתם יש בו משום בשול על-כילפינים מדרבנן, ובדעת אר"י אחרונים דסבירא להו לעיל הכי בסעיף ד, הלא בדרבנן כתב הגר"א לעיל דאפלו לדעת השלחן-ערוך נלקח רבוי מאיר דבשוגג יאכל, ובלאו הכי, הלא דעת הגר"א לעיל בסעיף א דאף בדאורחא קומא לן בשוגג יאכל, ואומר מתר נמי שוגג הוא, ולדעתו אם הגיס פתבשיל אפלו בלא נתבשל כמאכל בן-דרוסאי גם כן בשוגג יאכל, וכל-שכן בנתבשל כמאכל בן-דרוסאי בודאי אין להחמיר בהגסה בדריבך לאסר התבשיל אפלו בעומדת הקדורה על התמור, פן נחמיר לי בפור: \* אף בקדורה וכו'. עין במשנה ברורה שכתבתי בשם האחרונים, והם הש"י ואלה רבה ותייחדים והגר"ז ונלפלא שראיתי בפר"מ מגידים שכתב דהגסה ממש במבשל כל-צרכו יש בו אסור דבגזון, והמעין בט"ז נראה להראי דאין בו אסור, כמבאר לקמן בסוף סימן שכא, אלא הרחקה יתרה פתב הרמ"א הנא אבל אין בו חשש אסור, וכן ראיתי בכמה אחרונים שכתמו כן. ומשמע שם שמתר שום להקל בזה, ובמגן-אברהם משמע דבשאר מינים חוץ מן קטניות שיכול לשפך בקל מן הקדורה לקצרה ישפך ולא יוציא בכף לכתחלה, אבל אין העולם נוהגין פן:

תרגום: 1 ראה משנה ברורה סעיף קטן ק.

# הלכות שבת סימן שיה

## ביאורים ומוספים

[ביה"ד ד"ה והוא]

עין שם שְׁנֵי פְּדוּתָהּ לְיִשְׁבָּא<sup>(113)</sup>.

פלטה חשמלית שיש סלילי מתכת ככולה, דעת הגרי"ש אלישיב (שם ס"ק 1) שאסור להוציא בכף מקדירה המונחת על גבה. אכן, אם מונחת הקדירה על גבי הפח בסמוך לאש ממש, כתב בשו"ת אגרות משה (שם) שיש להחמיר ולהחשיבה כמונחת על גבי האש. ובקצות השלחן (סי' קכד בדרי"ש ס"ק 1) מבואר, שכל שהקדירה מונחת בסמוך לאש במקום שמתבשלת שם, נחשבת היא כעומדת על גבי האש.

וקדירה העומדת על גבי קדירה, וחום העליונה הוא בשיעור שהיד שולדת בו, דעת הגרי"ש קרליץ (שם עמ' קצו) שנחשבת היא לענין הגסה ככלי העומד על גבי האש.

ואם יש איסור הגסה במאכל יבש שאין בו רוטב, הסתפק הפמ"ג (סי' רנ"א ס"ק לב), שיתכן שהפיתו ומיעוכו אינם נחשבים הגסה. וכן דעת הגרי"ש אלישיב (שם ס"ק ד) שמסתבר שמותר להגיס בו, והוסיף, שלהוציא בו בכף מותר אף מתחתית הקדירה. וכן לחתוך קוגל על גבי האש, דעת הגרי"ש אויערבך (מאור השבת ח"ב מכתב יט אות ב) שמותר.

ולהגיס במים, כתב המקור חיים (סי"ג ויח, סי' רנ"ב ס"א) שאסור, וכן כתב הקצות השלחן (שם) שכיון שלא התברר היטב בפוסקים הטעם לאיסור הגסה בתבשיל מבושל כל צרכו, יש לאסור גם הגסה במים. מאידך, בשו"ת אבני נור כתב (א"ח סי' נט), שאין במים איסור מגיס, וכן בשו"ת אגרות משה (שם אות יד), וכן דעת הגרי"ש אלישיב (שם אות ד). והוסיף הגרי"ש קרליץ (חוט שני שם), שלא במים בלבד אין איסור הגסה, אלא הוא הדין בכל דבר לח, ולכן מותר להוציא מרק על ידי מצקת מקדירה העומדת על גבי האש, אם אין במרק חתיכות. מאידך, הגרי"ש אויערבך כתב (מאור השבת ח"ב מכתב לב אות א) שאין להגיס במרק צלול, אלא כשאינו עומד על גבי האש.

ולכסות קדירה שאינה מבושלת כל צרכה, מבואר בשו"ע לעיל (סי' רנד ס"ד וסי' רנו ס"ד) ובמש"ב (סי' רנד ס"ק כג) שאסור, מפני שהכיסוי גורם לה להתבשל, והוסיף בביה"ל (סי' רנו ס"ד ד"ה גורם), שלדעת הבית מאיר אסור לכסותה אפילו כשאינה מונחת על גבי האש, מפני שגם שמירת החום גורמת לה להתבשל.

ולענין כיסוי קדירה העומדת על גבי האש, כשהתבשיל שבה מבושל כל צרכו [שמבואר בגמ' חולין ק"ה, ב, וברש"י שם, שמועיל הכיסוי לתבשיל כהגסה]. כתב בשו"ת אגרות משה (שם אות 1) שאסור, כיון שלפי התפארת שמואל הטעם לאיסור מגיס הוא שמה שישו יתגהו יהיה אף בתבשיל שאינו מבושל כל צרכו, וטעם זה שייך אף לגבי כיסוי קדירה. וכן כתב השביתת השבת (מלאכת מבשל ס"ק פא) שמסתבר להחמיר בזה, כיון שפעולה זו מועילה כהגסה, שעל ידי הכיסוי מתבשלים אף חלקי התבשיל הרחוקים מהאש.

מאידך, הגרי"ש אויערבך (מאור השבת ח"ב מכתב יט אות א, ששי"ב פ"א הע' מב) כתב שמותר, כיון שידוע לכולם שכיסוי הקדירה ממחר את בישול התבשיל המונח בה, ולא יטעו לחשוב שמותר לכסות קדירה שאין התבשיל שבה מבושל כל צרכו, מה שאין כן בהגסה, שאינה חמורה בעיני אנשים, ושיוך לטעות בה. וכן דעת הגרי"ש קרליץ (חוט שני שם עמ' קצו) שנראה שיש, שדברי הגמ' שכיסוי הקדירה נחשב כהגסה לא נאמר אלא לגבי תערוכת הטעם בתבשיל, אך לענין בישול החתיכות אין כיסוי הקדירה מועיל, ולכן לא הוזכר בפוסקים שאסור לכסות את הקדירה.

לגבי עירוי מים ממיחם לקדירה העומדת על גבי האש, דעת הגרי"ש קרליץ (שם) שאף על פי שעל ידי הקילוח מתערב התבשיל במקצת, מי"מ מותר לעשות כן, מפני שיעורב זה אינו בכלל הגסה, כיון שהחתיכות והתבשיל אינם מתערבים כי"כ על ידי זה, וכן כתב הקצות השלחן (שם). ולדעת הגרי"ש אויערבך (ששי"ב פ"א הע' מב, ובח"ג שם, שו"ת מנחת שלמה ח"ב סי' יב אות ב), יתכן שמותר לערות מהמיחם בנחת, כיון שטעם איסור ההגסה בתבשיל מבושל כל צרכו מהתורה אינו מובן, ועל ידי השפיכה בנחת יש היכר, ולא יבואו כלל להגיס. ולדעת הגרי"ש אלישיב (שבות יצחק שהייה וחזרה פי"ז אות ג),

המשך במילואים עמוד 49

113) שם (ס"ק טו) יישב, שמדובר באופן שהבשר מונח בתוך הקדירה שהתבשל בה, ואין שם רוטב, ולכן אין ההנחה כנגד האש נחשבת כצליה אלא כהמשך בישול [ועיי"ש תירוצים נוספים]. וכן כתב החזו"א (א"ח סי' לו ס"ק יד) שיתכן שצלי קדר נחשב כמבושל ולא כצלוי, ורק אם מניח את הבשר ע"ג גחלים או שיפור, נחשב הוא כצלוי [ולדעתו ישוב זה אינו רחוק]. והוסיף שיש ליישב, שכל שלא יקבל המאכל טעם צלי ממש, אלא רק יתיבש קצת, אין הנחתו כנגד האש נחשבת כצליה [וראה שני שבת לעיל (ס"ק מא)]. וכן נוטה דעת הגרי"ש אלישיב למעשה (מאור השבת סי' ח ס"ק יב). והוסיף, שמי"מ מותר להניח מאכל כנגד האש במקום שהחום גדול, על דעת להסירו לפני שישתנה טעמו לטעם צלי, ואין חוששים שמה ישכח להסירו, כיון שצליה אחר בישול באופן זה אינה אלא חומרא.

להוסיף כמה טיפות מים לתוך סיר עם קוגל העומד על האש, כדי שלא ישרף [באופן שאין בכך איסור בישול או חזרה, כגון שנטולס ממיחם או מקדירה אחרת העומדים על גבי האש], דעת הגרי"ש קרליץ (חוט שני שבת ח"ב פכ"ט ס"ק יט) שמותר ואין בכך חשש בישול אחר אפיה, כיון שטיפות מועטות אלו אינן גורמות לשינוי במאכל אלא רק מונעות ממנו להישרף, וכעין דברי החזו"א הנ"ל, אך ליתן בו יותר ממעט מים אסור. ודעת הגרי"ש אויערבך (ששי"ב פ"א הע' מג), שטעם הדיור להוסיף מים אף אם כבר התייבש הוא כיון שרבים הם הפוסקים הסוברים שבישול אחר צלי שהיה מבושל קודם לכן, מותר, וכיון שהבישול הוא נחשב מהבישול הקודם, יש לסמוך על הצד בחזו"א הנ"ל שצלי קדר נחשב כמבושל ולא כצלוי. [ובאופן עירוי המים לתוך הסיר, ראה מה שכתבנו להלן (ס"ק קיג)].

[משנ"ב ס"ק קח]

ולא נְטָטְנָן לְגַמְרֵי<sup>(114)</sup>.

114) וכשהצטנן לגמור, ראה מש"כ לעיל (ס"ק צ) שיש להקל בשעת הצורך.

[משנ"ב ס"ק קיג]

כְּשֶׁלֶא נְתַבְּשֵׁל כָּל-צֶרְכָּו<sup>(115)</sup> וכו', דַּיֵּשׁ לְאֶסֶר בְּהֵאָרְכָה<sup>(116)</sup>.

115) ולהגיס בכלי שני שיש בו תבשיל שאינו מבושל כל צרכו, חס בשיעור שהיד נכזית בו, דעת הגרי"ש קרליץ (חוט שני פכ"ט עמ' קצו) שאסור.

116) והחזו"א כתב (א"ח סי' לו ס"ק טו), שאם רוצה להשאיר את הקדירה על גבי הכירה, מחמת שאינה גרופה, ואם יסיר ממנה את הקדירה לא יוכל להחזירה, מותר להוציא ממנה בכף, אף על פי שהיא עומדת על גבי האש, וכן כתב בשו"ת מנחת יצחק (ח"ה סי' קצו אות ו).

ובשו"ת אור לציון (ח"ב פ"ל תשובה טו) כתב, שאם משהה את הקדירה על גבי האש לצורך מצוה, כגון לצורך אורחים או ילדים שעדיין לא אכלו, מותר להוציא ממנה כבודה על גבי האש, וכן כתב בשו"ת שבת הלוי (ח"י סי' יא אות ב) לגבי קדירה כבודה שאוכלים ממנה אנשים רבים, שאם אי אפשר להסירה, יש לסמוך על דברי החזו"א, והוסיף, שכשמוציא מהקדירה, צריך להזהר שלא לערב מעט בקדירה. וכן דעת הגרי"ש אלישיב (שבות יצחק בישול פמ"א אות ב ס"ק ב) שצריך להזהר מזה, והוסיף, שכמו כן אין להוציא את התבשיל מתחתית הקדירה. מאידך, בשו"ת אגרות משה (א"ח ח"ד סי' עד בישול אות ט) כתב, שאף אם הקדירה כבודה, אסור ליטול ממנה בכף כשהיא על גבי האש.

להוציא תבשיל מקדירה העומדת על גבי האש על ידי מזלג, דעת הגרי"ש קרליץ (חוט שני שם) שמותר אף לדעת הא"ר, מפני שלא נאסר לעשות כן אלא בכף, מחמת שרגילים להגיס בה, מה שאין כן במזלג שאין רגילים להגיס בו, ומי"מ יש להזהר שלא להגיס על ידו.

להוציא בכף מקדירה מבושלת כל צרכה העומדת על גבי הפח הממסכה את האש [בלע"ז] שלא כנגד האש, כתב בשו"ת אגרות משה (שם אות יא) שמותר, כיון שהטעמים לאיסור הגסה אינם שייכים אלא על גבי האש ממש, וכן דעת הגרי"ש אלישיב (שם ס"ק ד), ולפיכך,

## הַלְבוֹת שֶׁפֶת סִימָן שִׁיחַ

### המשך מעמוד קודם

(קובץ תשובות ח"ג סי' מ) ליישב את קושיה. ואם עירה רותחין מהמיחם לכוס, ונפסק הקילוח, ורצה להוסיף לערות לה מים נוספים, העיר הגרש"ז אויערבך (שו"ת מנחת שלמה ח"ב סי' ו אות א) שהואיל ונחשבים המים שבכוס כמונחים בכלי שני, מדרגה אין לחשוש שמתבשלים הם כדי קליפה על ידי המים שמערה על גביהם לפי הפמ"ג המובא בביה"ל. וביאר הגר"ש אלישיב (שבות יצחק בישול פל"ב אות ב והע' כח) שאין לחשוש לכך, מפני שלא נפחת חומם של המים משיעור שהיד סולדת בו, ולא נוסף בהם כח לבשל דברים אחרים שיתנו לתוכם, הרי יסוד האיסור המבואר בפמ"ג וביה"ל הוא משום שעל ידי הבישול נוסף כח מבשל בדבר המונח בכלי השני (וראה קובץ תשובות שם).

מדרבנן, אך לא נזכר טעם האיסור. ואולי כונת השעה"צ לכל בו שהזכיר במשנ"ב להלן (סי"ק קיח) שאסור מן התורה להגיס בתבשיל המונח ע"ג האש, אפילו אם הוא מבושל כל צרכו, אע"פ שבשעה"צ שם (סי"ק קמח) תמה על דבריו, והיקל בדיעבד. ושם כשנצטנן לגמרי ירדה השעה"צ שיש להחמיר (הגר"ש וולדנברג).

[ביה"ל ד"ה אם]

יש לומר דדינו קמו נצטנן ויש בו עקה משום בש"ל<sup>444</sup>.

444 והחזו"א כתב (או"ח סי' לו סי"ק ג), שאף על פי שהביה"ל הסתפק בזה, מ"מ בר"ן (שבת כב, א בדפי הר"ף ד"ה הורב) מפורש שיש איסור בישול בתבשיל חם הנמצא בכלי שני, אך העיר שמפסחות הגמ' (שבת לח, ב) משמע שאין בזה איסור, וראה מה שכתב הגר"ש אלישיב

## הַלְבוֹת שֶׁפֶת סִימָן שִׁיחַ

### המשך מעמוד קלז

הלכות שבת בשבת שם הע' 54 בשם הג"ר שלמה קרליץ) שצריך לנגב את הטיפות [אמנם בספר זה השלחן שם כתב בשם החזו"א שמוותר לערות על גבי טיפות שאינן מבושלות, כיון שנחשב הדבר כפסיק רישא דלא ניחא ליה], וכן כתב בשו"ת מנחת יצחק (שם). אכן, כשניגב את הכוס ונשארה לחות בדפנותיה, דעת הגר"ן קרליץ (שם) שאין חשש לערות מהמיחם לתוכה, כיון שאין ללחות זו חשיבות של תיקון כלל, שהרי אין בה ממשות.

מאידך, בשו"ת שבט הלוי (ח"ז סי' מב אות ב) כתב, שמספיק לנער את הכוס, כיון שאין גררי בישול נהגים כלפי הלחלוחית המועטת שבדפנות הכוס, ועוד, שהרי זה פסיק רישא דלא איכפת ליה כלל, וכן כתב דעת הגר"ש אלישיב (מאור השבת ח"א סי' ד סי"ק בט), וכן כתב הגרש"ז אויערבך (שולחן שלמה סי"ק מו) שאין נחוץ כל כך להחמיר ולנגב את הכוס עד שתהיה גבוה ויבשה, וכן הורה למעשה שמספיק לנערה (ארחות שבת ח"א פ"א הע' קנו), אך לעצמו החמיר בדבר, וניגב את הכוס (שם הע' קנו).

ואם עבר ועירה על גבי מים מועטים שלא התבשלו, כתב בשו"ת אגרות משה (שם אות כ) שאסורים כל המים בשתיה, כיון שהמים הצוננים שנתבשלו אינם בטלים בששים, כיון שדינם כדבר שיש לו מתירין במצאי שבת [וראה ביה"ל לעיל (סי"ט ד"ה ואם)]. אכן, כאשר אין בכוס אלא טיפות מועטות, ואינן מרבות את כמות המים שבכוס עד שנהנה מריבוים, כתב שם שלא נאסרו המים בשתיה, שהרי לא נהנה ממעשה הבישול שנעשה בהן, וכן דעת הגר"ש אלישיב (שבות יצחק בישול פל"ז אות א).

כבוס טיפות מועטות שהתבשלו והצטננו, מותר, כיון שנוקטים אנו שבישול אחר בישול בדבר לח שהצטנן לגמרי אינו אסור מן הדין [וראה מה שכתבנו להלן (סי"ק צט)], ובנוסף לכך, שכמות המים שבטיפות פחותה משיעור החיוב של מלאכת בישול, ועוד, שחימום הטיפות הוא פסיק רישא דלא ניחא ליה, כיון שאין לו הנאה מטיפות אלו, ורק כשיש כמות מים צוננים בשיעור שנהנה מהם ומחימומם, אסור לערות לתוכם רותחין מהמיחם.

וכן כתב בספר שביית השבת (פתיחה למלאכת מבשל סי"ק יט, ובסי"ק לב ד"ה ובעיקר) שמוותר לערות מהמיחם על טיפות מועטות אלו, הוסיף (שם סי"ק כג), שאף על פי כן, המחמיר בזה אינו מן המתמיהין. וכן כתב בשו"ת אור לציון (ח"ב פ"ל תשובה י), וכן דעת הגר"ש אלישיב (הלכות שבת בשבת ח"א פ"ח הע' 55) שמותר לערות על גבי הטיפות, בצירוף השיטה שהובאה ברמ"א לעיל (סי"ד), שבמצטמק ורע לו אין בישול אחר בישול בלח, שהרי מים נחשבים כמצטמק ורע לו.

מאידך, בשו"ת מנחת יצחק (ח"ט סי' ל) כתב שצריך לנגב את הכוס אף מטיפות מועטות לפני שמערה רותחין לכוס, וכן דעת הגר"ן קרליץ (חוט שני ח"ב פכ"ט סי"ק ז) שנהגים להחמיר ולנגב את הכוס. אכן, בכלי שקשה לנגבו, כגון בקבוק, כתב בשו"ת מנחת יצחק (שם) שיש להקל לנערו עד שיצאו ממנו הטיפות.

וכשטיפות המים שבכוס אינן מבושלות, כתב בשו"ת אגרות משה (שם) (שם) שאסור לערות מהמיחם על גביהן, וכן כתב בשו"ת אור לציון (שם). והרצה לערות, דעת החזו"א (דינים והנהגות פ"ב אות יד,

## הַלְבוֹת שֶׁפֶת סִימָן שִׁיחַ

### המשך מעמוד 274

[משנ"ב סי"ק צב]

דְּסִמְוִן לְמִדּוֹרָה גַּם-עַן אֶסּוֹר אֶלָּא צְרִיךְ לְהַחֲזִיק קְצֵת<sup>102</sup>.

102 ולהניח קדירה במקום שהאש נוגעת בה מהצד, כתב החזו"א (או"ח סי' לו סי"ק יד) שמלשון המשנ"ב (כאן, ולהלן סי"ק צד) משמע שלדעת הרשב"א מותר הדבר [ורק לפי הרא"ש צריך להרחיק קצת], והעיר על

האופה סי"ק יט אות יב-טו) שכתב שגדר הבישול במים אינו תלוי דוקא בהשבת המים אלא אף בחימומם, מה שאין כן בשאר המאכלים. אכן, אף האגלי טל עצמו חזר בו מדבריו (שם, השמטה לסי"ח), וכתב למסקנא שגדרי הבישול במים הינם כגדרי הבישול בשאר מאכלים [וראה מה שכתבנו לעיל (סי"ק כז)].

## הַלְבוֹת שַׁבַּת סִימָן שִׁיחַ

### המשך מעמוד קודם

הזכיר זאת בדעת הרא"ש, משמע שסובר שהרא"ש מתיר בזה.

[שעה"צ ס"ק קיח]

וְהַסִּימָן אֵדָם מְפַקֵּק<sup>103</sup>.

103) וכן כתב החזו"א (א"ח סי' לו ס"ק ט), שכיון שכל האויר שבתנור חם הוא, אין ההפסק שבין קרקעיתו לקדרה גורם להיתר כלל.

דבריו, שלכאורה אופן זה נחשב כדרך בישול, ואין להתיר להניח את הקדירה אלא כנגד המזורה ולא בתוכה או בנגיעה בה.

ובביאור מחלוקת הרשב"א והרא"ש, כתב החזו"א (שם) שלדעת הרשב"א מותר להניח את הקדירה בריחוק מהאש [בהפסק אויר], אף אם יתחמם התבשיל בשיעור שהיד סולדת בו, ולדעת הרא"ש אסור לעשות כן אם יתחמם בשיעור זה, הוסיף, שמכך שסתם המשנ"ב ולא

## הַלְבוֹת שַׁבַּת סִימָן שִׁיחַ

### המשך מעמוד קלח

(קובץ תשובות ח"א סי' לח) שאין בזה משום איסור נולד, שהרי אין לקצף זה קיום כלל. ואף לגבי הפרחת בלוני אויר במי סבון, דעת הגרש"ז אויערבך (שש"כ פט"ז הע' פא"י) שאין למנוע זאת מהילדים, כיון שאין לבלונים אלו כל קיום.

[משנ"ב ס"ק קז]

ומְפַל מְקוֹם קֵדָם שֶׁהִסֵּק הַתַּנּוּר מִתַּר לְהַנִּיחַ הַפְּשִׁיטִיד<sup>111</sup>.

111) ובטעם הדבר כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ו סי' מ), שאין הולדה אסורה, אלא כשעושה מעשה כדי להוליד, כגון כשמניח את הפשטידה כנגד האש או בחמה, שבמעשה זה מחשיב הוא את המים הנוגעים, והוסיף, שמטעם זה מותר לשתות קרח שהופשר מאליו, או שהניחוהו שלא במקום חם ונימוח מאיליו. מאידך, דעת הגרש"ז אויערבך (שש"כ פ"ה הע' ז) שאם יש לו מים אחרים אין לשתות מים אלו, כיון שלא הותר הדבר אלא במקום צורך. וראה מה שכתבנו לקמן (סי' שכ ס"ק לח).

[שעה"צ ס"ק קלד]

דאי יכול להגיע, אֶפְלוּ יַחְזִיק בַּק שְׂעָה קְטָנָה אֶסוּר<sup>112</sup>.

112) וכן להניח חלה כנגד האש כשיש קרח על גבה ויכול להגיע לחום שהיד סולדת בו, כתב בשו"ת מנחת יצחק (ח"ט סי' לא) שאסור, מפני שקרח זה עשוי ממים שאינם מבושלים, ואם יתחממו בשיעור שהיד סולדת בו, יעבור על איסור מבשל. וכן כתב הגרש"ז אויערבך (מאור השבת ח"ב מכתב לא אות ג) שכשיכול הקרח להתחמם בשיעור שהיד סולדת בו, אין לחמם את החלה, שאף על פי שהמים מתאדים, מי"מ מתבשלים הם לפני האידוי. וכן דעת הגר"ש אלישיב (שבות יצחק בישול פ"ח אות ד) שצריך להסיר את שכבת הקרח [יחד עם שכבה דקה מהחלה, משום איסור בורר] לפני החימום.

ואם הקרח אינו מונח על גבי החלה, אלא כבר נימוח ונבלע בה, דעת הגרש"ז אויערבך (שם) שטוב להימנע מלחממה כנגד האש. מאידך, דעת הגר"ש אלישיב (שם) שהדבר תלוי, שאם כוונתו לייבש את הלחלוהות שעל גבי החלה, אסור להניחה כנגד האש, אך אם כוונתו רק לחמם את החלה, מותר להניחה שם, כיון שהלחות בלועה בחלה ואינה ניכרת, ולא אכפת לו אם תישאר.

בישול, מחמת שהוא יבש, לא נאסר להעמידו כנגד האש, ובטעם זה, ביאר מדוע אין חשש כאשר מחזיר קדירה [באופנים שמותר להחזיר בשבת] עם רוטב, שמא יתאדו המים ויצלה התבשיל ויעבור בכך על צליה אחר בישול, שמפני שבשעה שמחזירה אין שייך בה צליה, מחמת שיש בה רוטב, אין הוא נחשב כצולה. וראה מה שכתבנו בשעה"צ לעיל (ס"ק צו).

[משנ"ב ס"ק קא]

הִנְנוּ עַל-גְּבֵי אֵיזָה קְלֵי הַמְּפַסֵּק<sup>109</sup>.

109) אמנם, בביה"ל לעיל (סי' רג ס"ג ד"ה ויזהר) כתב, שאסור להניח מאכל על גבי קדירה וריקנית, משום איסור חזרה. וכן העיר החזו"א (א"ח סי' לו ס"ק יד) וכתב שכאן מדובר כשמניח את המאכל כנגד האש, ולא על גבה.

[משנ"ב ס"ק קה]

סְבִיבָא לְהוּ דְגַם בְּזָה שֶׁיֵּךְ אֶסוּר נוֹלָד<sup>110</sup>.

110) וכן לגבי הכנת מאכל הנקרא גילי על ידי הכנסת מים שמעורבת בהם אבקה למקרר עד שנקרש, כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ו סי' מא אות ד) שלדעה זו יש להחמיר בזה, ועל כן אין להקל בזה אלא במקום הצורך, או בדיעבד.

ולגבי כלים המלוכלכים בשומן, כתב לעיל (סי' רג ס"ק ק) שמותר להניחם בתוך מים רותחים כדי להדווחם, כיון שאינו עושה מעשה להמחות את השומן, ורק לערות עליהם רותחין אסור משום איסור נולד.

ולהפשיר כנגד האש רוטב שרגילים לאוכלו כשהוא קרש, כגון רוטב דגים, דעת הגרש"ז אויערבך (שש"כ פ"א הע' קט) שמותר, מפני שמבואר בר"ן (שבת כד, א בדפי הרי"ף) שהאיסור להפשיר שומן הוא מפני שאין דרכו להאיכל אלא לאחר שנימוח, ונחשב הוא כפרי העומד למשקה, וממילא לא שייך איסור זה ברטוב שרגילים לאוכלו כשהוא קרש. הוסיף, שנראה שרוטב דגים נחשב כמאכל, בין כשהוא קרש ובין כשהוא נימוח.

ולגבי הקצף הנוצר בשפיכת משקה מוגז לכוס, כתב הגר"ש אלישיב

## הַלְבוֹת שַׁבַּת סִימָן שִׁיחַ

### המשך מעמוד 276

[שעה"צ ס"ק קלז]

וְלִהְלֵב-בוּ אִם הָיָה הַגָּסָה מְפֹשֵׁשׁ בּו חַיִּיב חֶטְאָת<sup>117</sup>.

117) ואע"פ שהתבשיל כבר מבושל כל צרכו, ולכאורה אין שייך בו תוספת בישול [וראה שעה"צ להלן (ס"ק קמז)], כתב הפמ"ג (סי' רנב

לכתחילה אין לערות לתוך הקדירה בעודה על גבי האש, אלא יש להזיזה על גבי הפח למקום שאינו כנגד האש כלל, או להזיקה בידו ולערות לתוכה, ולאחר מכן יחזירנה. ואם אינו יכול לעשות כן, דעתו שיערה לתוכה בנחת, כדי שלא יגרום העירוי לעירוב התבשיל.